

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
a articolului 364/1 din Codul de procedură penală
(*judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală*)
(*Sesizarea nr. 156g/2016*)

CHIȘINĂU

9 martie 2017

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

Dl Alexandru TĂNASE, *președinte*,
Dl Aurel BĂIEȘU,
Dl Igor DOLEA,
Dl Tudor PANȚÎRU,
Dl Victor POPA,
Dl Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 22 decembrie 2016
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 364/1 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003, ridicată de Maxim Ciudin, parte în dosarul nr. 1-565/16, aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 22 decembrie 2016 de către judecătorul Natalia Clevadî din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

3. Autorul excepției a pretins, în esență, că prevederile art. 364/1 din Codul de procedură penală sunt contrare dispozițiilor articolelor 1 alin. (3), 4, 7, 15, 16, 20 și 54 alin. (1) din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 19 ianuarie 2017 excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a prejudica fondul cauzei.

5. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și a Procuraturii Generale. Președintele Republicii Moldova nu a prezentat opinia sa scrisă.

6. În ședința plenară publică a Curții, excepția de neconstituționalitate a fost susținută de către Maxim Ciudin, autor al sesizării. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept din cadrul Direcției generale

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Eduard Serbenco, viceministru al Justiției.

A. Circumstanțele litigiului principal

7. Pe rolul Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, se află cauza penală privind învinuirea lui I.L. de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (3) lit. a) din Codul penal.

8. În ședința de judecată din 25 februarie 2016, I.L. a solicitat, în temeiul art. 364/1 din Codul de procedură penală, ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

9. Printr-o încheiere din aceeași dată, instanța de judecată a admis cererea lui I.L. La 28 iunie 2016, instanța de judecată și-a anulat încheierea din 25 februarie 2016, prin care a fost acceptată cererea lui I.L. depusă în temeiul art. 364/1 din Codul de procedură penală, și a dispus judecarea cauzei în procedură generală, stabilind următoarea ședință de judecată pentru 26 septembrie 2016.

10. Ulterior, judecătorul nu a participat la examinarea dosarului, deoarece, prin hotărârea din 20 septembrie 2016, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a decis suspendarea acestuia din funcție, cauza penală fiind repartizată unui alt judecător.

11. În ședința publică preliminară din 8 noiembrie 2016, I.L. a solicitat în mod repetat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Totodată, partea vătămată a solicitat examinarea cauzei în procedură generală. Prin încheierea din 13 decembrie 2016 instanța de judecată a admis cererea lui I.L., iar solicitarea părții vătămate a fost respinsă.

12. În cadrul ședinței de judecată din 13 decembrie 2016, Maxim Ciudin a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.364/1 din Codul de procedură penală, invocând faptul că prin examinarea cauzei în procedură simplificată partea vătămată este lipsită de drepturile sale procesuale, care puteau fi exercitate în etapa cercetării judecătorești și dezbaterilor judiciare, contrar dispozițiilor constituționale.

13. Prin încheierea din 14 decembrie 2016, instanța de judecată a dispus suspendarea procesului și remiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

14. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sânt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20
Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 54
**Restrângerea exercițiului unor drepturi sau
al unor libertăți**

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

[...]”

15. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală nr.122-XV din 14 martie 2003 (republicat în M.O., 2013, nr. 248-251, art.699) sunt următoarele:

Articolul 59
Partea vătămată

„(1) Parte vătămată este considerată persoana fizică sau juridică căreia i s-a cauzat prin infracțiune un prejudiciu moral, fizic sau material, recunoscută în această calitate, conform legii, cu acordul victimei. Minorul căruia i s-a cauzat prejudiciu prin infracțiune va fi considerat parte vătămată fără acordul său.

[...]”

Articolul 61
Partea civilă

„(1) Parte civilă este recunoscută persoana fizică sau juridică în privința căreia există suficiente temeiuri de a considera că în urma infracțiunii i-a fost cauzat un prejudiciu material sau moral, care a depus la organul de urmărire penală sau la instanța de judecată o cerere de chemare în judecată a bănuțului, învinuțului, inculpatului sau a persoanelor care poartă răspundere patrimonială pentru faptele acestuia. Acțiunea civilă se judecă de către instanță în cadrul procesului penal dacă volumul prejudiciului este incontestabil.

[...]”

Articolul 62
Drepturile și obligațiile părții civile

„(1) În scopul susținerii cererii sale, partea civilă dispune de următoarele drepturi:

1) să facă explicații asupra cererii depuse;

[...]

8) să participe la ședințe de judecată, inclusiv la cercetarea materialelor cauzei referitor la acțiunea sa;

9) să pledeze în dezbateri judiciare referitor la acțiunea sa civilă;

[...]”

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

Articolul 364/1

Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

„(1) Până la începerea cercetării judecătorești, inculpatul poate declara, personal prin înscris autentic, că recunoaște săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și solicită ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

(2) Judecata nu poate avea loc pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, decât dacă inculpatul declară că recunoaște în totalitate faptele indicate în rechizitoriu și nu solicită administrarea de noi probe.

(3) În cadrul ședinței preliminare sau până la începerea cercetării judecătorești, instanța îl întreabă pe inculpat dacă solicită ca judecata să aibă loc pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, pe care le cunoaște și asupra cărora nu are obiecții, apoi acordă cuvântul procurorului, părții vătămate și celorlalte părți asupra cererii formulate.

(4) Instanța de judecată admite, prin încheiere, cererea dacă din probele administrate rezultă că faptele inculpatului sunt stabilite și dacă sunt suficiente date cu privire la persoana sa pentru a permite stabilirea unei pedepse și procedează la audierea inculpatului potrivit regulilor de audiere a martorului.

(5) În caz de admitere a cererii, președintele explică persoanei vătămate dreptul de a deveni parte civilă și întreabă partea civilă, partea civilmente responsabilă dacă propun administrarea de probe, după care instanța procedează la dezbateri judiciare. Dezbaterile judiciare se compun din discursurile procurorului, apărătorului și inculpatului, care pot lua încă o dată cuvântul în formă de replică.

(6) În caz de admitere a cererii privind judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, sentința se adoptă în condițiile prevăzute de prezentul cod, cu derogările din prezentul articol.

(7) În caz de soluționare a cauzei prin aplicarea prevederilor alin. (1), dispozițiile art. 382–398 se aplică în mod corespunzător. Partea introductivă a sentinței conține, pe lângă datele expuse la art. 393, mențiunea despre judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

(8) Inculpatul care a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare, cu muncă neremunerată în folosul comunității și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amendă. Dacă pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață, se aplică pedeapsa închisorii de 30 de ani.

(9) În caz de respingere a cererii, instanța dispune judecarea cauzei în procedură generală.”

ÎN DREPT

16. Din conținutul excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta vizează în esență restrângerea posibilităților de exercitare a drepturilor procesuale de către partea vătămată în cadrul judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

17. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională conexe, precum accesul liber la justiție, dreptul la un proces echitabil și principiul egalității cetățenilor în fața legii.

ADMISIBILITATEA

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

18. Prin decizia sa din 19 ianuarie 2017, Curtea a verificat întrunirea următoarelor condiții de admisibilitate:

(1) Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

(2) Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu

20. Fiind ridicată de către Maxim Ciudin, parte în dosarul nr. 1-565/2016, aflat pe rolul Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

(3) Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei

21. Curtea reține că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de **pertinența prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.**

22. Curtea observă că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 364/1 din Codul de procedură penală.

23. Curtea acceptă argumentele autorului excepției de neconstituționalitate, potrivit cărora prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, deoarece sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte și sunt determinante pentru judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

(4) Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate

24. Curtea reține că prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului constituționalității.

25. Prin urmare, Curtea apreciază că excepția de neconstituționalitate a art. 364/1 din Codul de procedură penală nu poate fi respinsă ca

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

26. Curtea reține că autorul excepției pretinde că dispozițiile legale contestate încalcă prevederile articolelor 1 alin. (3), 4, 7, 15, 16, 20 și 54 alin. (1) din Constituție.

27. Curtea menționează că articolele 1 alin. (3), 4, 7 și 15 din Constituție comportă un caracter generic și constituie imperative de ordin general-obligatoriu, care stau la baza oricăror reglementări și nu pot constitui repere individuale și separate.

28. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în excepția de neconstituționalitate, Curtea va opera cu prevederile articolului 20 combinat cu articolele 16 și 54 din Constituție, ținând cont de raționamentele expuse în jurisprudența sa anterioară și principiile garantate de instrumentele internaționale în materie.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 20 COMBINAT CU ARTICOLELE 16 ȘI 54 DIN CONSTITUȚIE

29. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile art. 364/1 din Codul de procedură penală contravin dispozițiilor articolului 20 din Constituție, potrivit cărora:

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

30. De asemenea, în opinia autorului excepției, prevederile criticate încalcă articolul 16 din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

31. La fel, autorul excepției consideră că dispozițiile legale criticate încalcă articolul 54 alin. (1) din Constituție, care prevede:

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

[...]”

1. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

32. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține, în esență, că dispozițiile art. 364/1 din Codul de procedură penală exclud partea vătămată din procesul de judecată. Astfel, prin aplicarea procedurii de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, partea vătămată este lipsită de dreptul de a beneficia de etapele cercetării judecătorești, de dreptul la replică în cadrul dezbaterilor judiciare și de dreptul de a depune în instanță concluzii scrise, care ar fi inerente în cazul judecării cauzei în procedură generală. De asemenea, dispozițiile contestate creează o inegalitate de tratament între inculpat și partea vătămată. Mai mult, pedeapsa aplicată inculpatului în condițiile dispozițiilor contestate va fi redusă, fără a se lua în considerație părerea părții vătămate.

33. Autorul excepției pretinde că dispozițiile art. 364/1 din Codul de procedură penală contravin prevederilor articolelor 16, 20 și 54 alin. (1) din Constituție.

2. Argumentele autorităților

34. Potrivit opiniei scrise a Parlamentului, textul de lege criticat conține suficiente garanții procesuale pentru respectarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la acces liber la justiție consacrat de art. 20 din Constituție. Astfel, instanța de judecată este obligată, în cazul aplicării procedurii de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, să examineze dacă din probele administrate rezultă că faptele reținute în rechizitoriu corespund cu cele săvârșite de inculpat, existența vinovăției acestuia, precum și caracterul liber și sincer al solicitării formulate de către acesta, asigurând, în același timp, îndeplinirea justiției potrivit art. 114 din Legea fundamentală.

35. Parlamentul consideră că judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală nu pune partea vătămată în condiții inegale în raport cu inculpatul, deoarece soluționarea cauzelor penale are la bază principiul aflării adevărului. Totodată, persoana vătămată are posibilitatea să conteste probele administrate în faza de urmărire penală, precum și să propună administrarea de probe noi.

36. De asemenea, în opinia Parlamentului, reducerea limitelor de pedeapsă ca urmare a recunoașterii învinuirii reprezintă un beneficiu acordat de legiuitor, potrivit politicii sale penale, în anumite condiții. De altfel, scopul pedepsei penale nu este răzbunarea pentru săvârșirea infracțiunii.

37. În opinia prezentată de Guvern se menționează că dispozițiile legale criticate nu conțin elemente de natură să aducă atingere principiilor egalității și accesului liber la justiție, garantate de articolele 16 și 20 din Constituție.

38. Potrivit Guvernului, dispozițiile contestate nu obligă judecătorul, în absența convingerii cu privire la sinceritatea inculpatului, chiar dacă acesta recunoaște în totalitate faptele imputate lui, să admită cererea formulată de inculpat. Astfel, instanța de judecată are posibilitatea de a respinge cererea inculpatului, chiar și în condițiile unei recunoașteri totale a faptelor, atunci când consideră că judecata nu poate avea loc numai în baza probelor

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

administrare în faza de urmărire penală, ci trebuie să se facă potrivit procedurii generale. Or, posibilitatea instanței de a respinge cererea de judecare a cauzei potrivit procedurii simplificate constituie o garanție a dreptului la un proces echitabil. Mai mult, în cazul aplicării procedurii de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, partea vătămată are dreptul de a deveni parte civilă, ceea ce constituie o altă garanție a dreptului la un proces echitabil.

39. În același timp, Procuratura Generală consideră că judecarea cauzei în baza probelor administrate în faza de urmărire penală nu generează încălcarea dreptului părții vătămate la un proces echitabil, deoarece aceasta din urmă, la terminarea urmăririi penale, are dreptul de a lua cunoștință de materialele cauzei penale și are posibilitatea reală să promoveze poziția sa activă la acea etapă. În plus, prevederile Codului de procedură penală garantează părții vătămate dreptul de a prezenta probe, de a contesta acțiunile procurorului sau organului de urmărire penală, de a participa la unele acțiuni de urmărire penală etc.

3. Aprecierea Curții

1. Principii generale

40. Curtea menționează că articolul 20 din Constituție garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Totodată, în temeiul articolului 115 alin. (4) din Constituție, procedura de judecată este stabilită prin lege organică.

41. În scopul realizării prevederilor constituționale, Codul de procedură penală nr. 122-XV din 14 martie 2003 cuprinde reglementări detaliate privind judecarea cauzelor penale de către instanțele judecătorești. În context, Curtea reține că dispozițiile codului prevăd inclusiv judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, care reprezintă de fapt o procedură abreviată.

42. Curtea observă, în acest sens, că prin Recomandarea nr. R (87)18 Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a încurajat statele membre să ia măsuri care vizează simplificarea procedurilor judiciare ordinare prin recurgerea la procese accelerate, care includ hotărâri sumare, înțelegeri extrajudiciare, acorduri de recunoaștere a vinovăției și judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

43. Curtea menționează că examinarea cauzei penale în procedură simplificată este un instrument care oferă avantajul soluționării cu celeritate a cauzelor penale atunci când inculpatul recunoaște în totalitate săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și solicită ca judecata să se facă în baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

44. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a afirmat că, atunci când o acuzație penală împotriva inculpatului este stabilită printr-o formă

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

prescurtată de examinare judiciară, aceasta duce, în esență, la renunțarea la o serie de drepturi procedurale. Acest lucru nu poate fi o problemă în sine, deoarece nici litera, nici spiritul articolului 6 din Convenția europeană a Drepturilor Omului nu împiedică o persoană să renunțe la aceste garanții din propria sa voință (a se vedea *Scoppola v. Italia* (nr.2) [MC], hotărârea din 17 septembrie 2009, § 135).

45. Cu toate acestea, Curtea Europeană a subliniat că renunțarea la anumite drepturi procedurale trebuie întotdeauna, pentru a fi considerată eficientă în sensul Convenției, stabilită în mod neechivoc și însoțită de garanții minime, proporționale cu importanța acesteia. În plus, nu trebuie să contravină **vreunui interes public important** (a se vedea, *inter alia*, *Scoppola* (nr.2), citată supra, § 135-136, *Poitrimol v. Franța*, hotărârea din 23 noiembrie 1993, § 31, și *Hermi v. Italia* [MC], hotărârea din 18 octombrie 2006, § 73).

46. Mai mult, în partea ce ține de statutul părții civile în procesul penal, Curtea Europeană a statuat că art. 6 § 1 din Convenție nu garantează dreptul la o „răzbunare privată”, nici pe cel de a intenta o *actio popularis* în scop de pedepsire a unei persoane (a se vedea *Perez v. Franța* [MC], hotărârea din 12 februarie 2004, § 70).

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

47. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că, potrivit articolului 364/1 din Codul de procedură penală, instanța poate dispune judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în cazul în care, până la începerea cercetării judecătorești, inculpatul **declară personal, prin înscris autentic, că recunoaște săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu.**

48. În același timp, Curtea observă că, în conformitate cu art. 364/1 alin. (4) din Codul de procedură penală, instanța de judecată este obligată să examineze dosarul în baza acestei proceduri **doar dacă: 1) din probele administrate rezultă că faptele inculpatului sunt stabilite și 2) sunt suficiente date cu privire la persoana sa pentru a permite stabilirea unei pedepse.**

49. Mai mult, Curtea constată că, în corespundere cu **dispozițiile art. 364/1 alin. (9) din Codul de procedură penală, judecătorul este în drept de a respinge cererea inculpatului și de a dispune judecarea cauzei în procedură generală.**

50. Astfel, atunci când există dubii cu privire la vinovăția inculpatului sau în cazul unei recunoașteri parțiale a situației de fapt, ori chiar în cazul unei recunoașteri totale a faptelor imputate, când nu este lămurit asupra împrejurărilor de fapt ale cauzei și consideră că judecata nu poate avea loc numai în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, judecătorul respinge cererea inculpatului de judecare a cauzei în procedură simplificată.

51. Curtea precizează că nu simpla recunoaștere a învinuirii este determinantă pentru a se da eficiență unui proces echitabil, desfășurat în

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

limitele legalității și imparțialității, aceasta constituind doar o condiție procedurală, ci stabilirea vinovăției inculpatului cu privire la faptele reținute în sarcina sa. În plus, indiferent de recunoașterea învinuirii, ceea ce prevalează este existența unui proces echitabil, despre care nu se poate vorbi în măsura în care se neagă principiul aflării adevărului.

52. În speță, Curtea observă că autorul excepției de neconstituționalitate pretinde, în esență, că prin admiterea cererii inculpatului de a judeca cauza în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, partea vătămată este privată de drepturile sale, care ar fi inerente în cazul judecării cauzei în procedură generală.

53. În acest context, Curtea relevă faptul că în cadrul procedurilor judiciare simplificate minimul de garanții care poate fi acordat părții vătămate este: 1) *dreptul de a fi informat referitor la condițiile procedurii simplificate, data, locul și ora ședinței de judecată în care se va examina cauza*; 2) *dreptul de a fi prezent în cadrul ședinței de judecată în care se va judeca cauza în baza probelor administrate în faza de urmărire penală*; și factorul esențial 3) *dreptul de a deveni parte civilă cu posibilitatea de a propune administrarea probelor*.

54. Prin urmare, Curtea reține faptul că examinarea cauzelor penale în procedură simplificată **nu exclude asigurarea unor garanții părții vătămate**, una dintre acestea fiind recuperarea prejudiciilor cauzate prin infracțiunea săvârșită.

55. Curtea subliniază că atât persoana vătămată, cât și partea civilă sunt persoane lezate în drepturile lor prin săvârșirea infracțiunii. Or, parte civilă este recunoscută persoana fizică sau juridică în privința căreia există suficiente temeieri de a considera că în urma infracțiunii i-a fost cauzat un prejudiciu material sau moral, care a depus la organul de urmărire penală sau la instanța de judecată o cerere de chemare în judecată a bănuțitului, învinutului, inculpatului sau a persoanelor care poartă răspundere patrimonială pentru faptele acestuia.

56. Astfel, Curtea menționează că judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală **nu îl scutește pe inculpat de răspunderea civilă**. În acest sens, prevederile alineatului (5) al art. 364/1 din Codul de procedură penală stabilesc, în mod expres, că în caz de admitere a cererii, judecătorul explică persoanei vătămate dreptul de a deveni parte civilă și întreabă partea civilă, partea civilmente responsabilă **dacă propun administrarea de probe**, după care instanța procedează la dezbateri judiciare.

57. În același timp, Curtea observă că, potrivit tezei a doua a alineatului (5) al aceluiași articol, dezbaterile judiciare se compun din discursurile procurorului, apărătorului și inculpatului, care pot lua încă o dată cuvântul în formă de replică, deși articolul 62 alin. (1) subpct. 9) din Codul de procedură penală stabilește că, în scopul susținerii cererii sale, partea civilă dispune de dreptul de a pleda în dezbateri judiciare referitor la acțiunea sa civilă. Astfel, **în partea ce ține de participarea părții civile la dezbaterile judiciare, se constată o neconcordanță între prevederile Codului de**

procedură penală, motiv pentru care Curtea va remite o Adresă Parlamentului în vederea înlăturării deficiențelor constatate.

58. Totodată, Curtea observă că dispozițiile art. 382–398 din Codul de procedură penală, care reglementează deliberarea și adoptarea sentinței, se vor aplica în modul corespunzător și în caz de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

59. Așadar, în conformitate cu art. 387 alin. (1) din Codul de procedură penală, odată cu sentința de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge. Or, odată cu soluționarea cauzei penale, judecătorul este obligat să soluționeze acțiunea civilă, precum și să se pronunțe, la adoptarea sentinței, dacă trebuie reparată paguba materială atunci când nu a fost intentată acțiunea civilă.

60. Curtea reține ca o altă garanție a reparării prejudiciului creat prin fapta interzisă de legea penală prevederile art. 388 alin. (1) din Codul de procedură penală, potrivit cărora, în caz de admitere a acțiunii civile, instanța de judecată poate dispune, înainte ca sentința să fi devenit definitivă, să fie luate măsuri pentru asigurarea acestei acțiuni dacă asemenea măsuri nu au fost luate anterior.

61. De asemenea, partea vătămată/civilă poate declara apel atunci când nu este de acord cu sentința adoptată de prima instanță în urma judecării în procedură simplificată (art. 401 alin. (1) pct. 3) și 4) din CPP).

62. În egală măsură, Curtea menționează că, în cazul în care instanța de judecată lasă acțiunea civilă fără soluționare în procesul penal, aceasta nu împiedică partea civilă să inițieze acțiunea civilă în ordinea procedurii civile. Mai mult ca atât, în conformitate cu prevederile art. 85 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, acțiunea civilă având ca obiect tragerea la răspundere civilă a inculpatului sau părții responsabile civilmente, exercitată în instanța civilă, este scutită de taxa de stat.

63. În acest context, Curtea constată că este neîntemeiată alegația autorului excepției potrivit căreia dispozițiile legale criticate afectează principiul egalității cetățenilor în fața legii, deoarece egalitatea nu înseamnă uniformitate, sens în care Legea fundamentală nu consacră dreptul de acces unanim la o instanță penală, părțile vătămate devenite părți civile din procesele penale având posibilitatea de a-și recupera deopotrivă prejudiciul și în fața unei instanțe civile. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că principiul egalității în drepturi, garantat de art. 16 din Constituție, presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite. De aceea el nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite.

64. De asemenea, Curtea relevă că principiul egalității armelor constituie o garanție a dreptului la un proces echitabil, care urmărește crearea unui just echilibru procesual între părțile aflate într-un litigiu, însă acest principiu nu presupune o egalitate formală, în sensul reglementării unor proceduri identice, indiferent de statutul juridic sau calitatea procesuală a părților, ci o egalitate materială, în sensul că prin procedurile chiar diferit reglementate să

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 364/1 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(JUDECATA PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ)

se ajungă la echitate procesuală între părți, cu alte cuvinte să se ajungă la o egalitate de rezultat.

65. Cu referire la alegațiile autorului potrivit cărora la aplicarea art. 364/1 din Codul de procedură penală pedeapsa este redusă, Curtea menționează că, în temeiul art. 72 alin. (3) lit. n) din Constituție, Parlamentul are competența exclusivă de a reglementa prin lege organică infracțiunile, **pedepsele** și regimul executării acestora. În virtutea acestei prevederi constituționale, legiuitorul este liber să aprecieze, pe lângă pericolul social, în funcție de care urmează să stabilească natura juridică a faptei incriminate, și **condițiile răspunderii juridice pentru această faptă**. Or, reglementarea unui regim sancționator poate fi în funcție și de atitudinea de recunoaștere a vinovăției. În acest sens, nu există nicio îndoială că pedeapsa care urmează a fi aplicată în caz de condamnare în urma unei proceduri simplificate are un scop de descurajare.

66. Pentru considerentele expuse mai sus, Curtea reține că prin stabilirea unor reguli speciale de procedură și prin aplicarea acestora în cazul recunoașterii săvârșirii faptelor indicate în rechizitoriu de către inculpatul care solicită ca judecata să se desfășoare în procedura simplificată nu se aduce atingere esenței dreptului de acces liber la justiție al părții vătămate, fiind în conformitate cu prevederile articolului 20 combinat cu articolele 16 și 54 din Constituție.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se respinge excepția de neconstituționalitate ridicată de Maxim Ciudin, parte în dosarul nr. 1-565/2016, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani.*

2. *Se recunoaște constituțional articolul 364/1 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003.*

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău, 9 martie 2017
HCC nr.9
Dosarul nr. 156g/2016*